

Motion till riksdagen 2006/07:Fö5

av **Karla López (mp)**
med anledning av prop. 2006/07:116

Vissa frågor rörande totalförsvarsplikt m.m.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förslaget även bör inkludera samtliga anställda inom Försvarsmakten, framför allt de kvinnor och män som befinner sig i utlandstjänstgöring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förse värnpliktiga med långsiktiga preventiva åtgärder mot droger.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydligt definiera vilka droger som man vid provtagningen ska leta efter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Försvarsmakten åläggs att ta fram tydliga riktlinjer och föreskrifter för hur hjälpkontakter ska förmedlas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla som kallas till totalförsvarsplikt måste ge sitt samtycke till att man under sin tjänstgöring får utsättas för slumpvisa drogtester.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en bred parlamentarisk utredning om totalförsvarsplikten som baserar sig på de nya hoten mot Sverige.

Motivering

I regeringens proposition 2006/07:116 Vissa frågor rörande totalförsvarsplikt m.m. föreslås att totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt eller civilplikt ska vara skyldiga att medverka vid slumpmässiga drogtester. Undersökningar visar att värnpliktigas användning av alkohol och droger förekommer i en inte

Fel! Okänt namn på

obetydlig omfattning. Det övergripande skälet för förslaget är därför att skapa en drogfri miljö och därmed höjd säkerhet inom totalförsvaret.

Droger i arbetslivet är ett stort problem och finns överallt i samhället i dag. Även inom försvaret och bland de värnpliktiga. Det finns dock på senare år en tendens från de ansvarigas sida att när ett problem ska hanteras, då ska det hanteras via förbud eller tvingande åtgärder. Ibland kan dessa vara befogade, men i många fall är förbud och tvingande åtgärder kontraproduktiva lösningar.

Psykosocial miljö

Drogproblematiken i samhället kräver en rad åtgärder som inte löses med kortsiktiga panikåtgärder när problemet har uppstått, åtgärder som tenderar att bli ineffektiva eller i värsta fall förvärra situationen. Problemen löses genom långsiktiga och preventiva åtgärder. Såsom till exempel kampanjer och medvetandegöranden som vänder sig till grupper i riskzoner. Åtgärderna bör också vara inriktade på att se över människors psykosociala miljö i både arbetet, hemmen och skolan. Om den psykosociala miljön är ohållbar finns det större risk att människor flyr in i droger för att hantera situationen. För att motverka detta bör man från samhällets sida underlätta att människor får tillgång till psykologisk behandling så att människor lär sig att hantera obehagliga situationer. Dagen situation är den rakt motsatta. Psykologisk behandling ingår inte i högkostnadsskyddet, vilket gör det svårare för unga vuxna och låginkomsttagare att få tillgång till psykologisk hjälp. Andra preventiva åtgärder är att ge unga människor kunskap och möjlighet att utöva sin kreativitet genom olika kulturyttringar. Det är en känd faktor att om människan lyckas kanalisera sin energi och kreativitet på ett konstruktivt sätt, är hon mer harmonisk och på så sätt mindre benägen att fly till destruktiva handlingar såsom droganvändning. Andra liknande åtgärder är satsningar på idrott och folkhälsa.

Personlig integritet

Drogtester kan i vissa fall vara berättigade vid misstanke. Problemen uppkommer när det handlar om slumpvisa drogtester i miljöer där det förekommer tvång. Traditionellt sett ser Miljöpartiet frågan om slumpvisa drogtester som problematisk med tanke på att testerna riskerar att kränka den personliga integriteten. Miljöpartiet har tidigare sagt nej till att tillåta slumpvisa drogtester inom skolan och på våra fängelser. När det gäller frågan om slumpvisa drogtester bland de totalförsvarspliktiga infinner sig samma farhågor, men vi inser samtidigt nödvändigheten av att göra försvaret till en drogfri miljö eftersom det finns en stor risk för att andra personer kan komma till skada när man hanterar skarpladdade skjutvapen. För många är det självklart att vi ska

ha drogtester inom det militära liksom att vi ska ha alkotester utmed vägarna och på sjön. Frågan är bara om regeringens förslag är rätt väg att gå?

Drogtester för samtliga inom försvaret

Om syftet är att höja säkerheten och skapa en drogfri miljö inom totalförsvaret så framstår det som lika självklart att även försvarsanställda omfattas av förslaget. Behovet är kanske som störst bland de män och kvinnor som tjänstgör utomlands i FN-sanktionerade fredsfrämjande uppdrag som i Afghanistan och Kosovo; uppdragen där är farliga och tillgången till droger är stor vilket kan leda till ett drogberoende. Därför yrkar vi i Miljöpartiet att förslaget även inkluderar samtliga anställda inom Försvarsmakten, framförallt de kvinnor och män som befinner sig i utlandstjänstgöring.

En annan invändning är att propositionen inte tydligt redogör för vilka droger som ska ingå i testerna. Och vilka läkemedel ska man leta efter? Detta måste tydligare definieras i lagtexten.

Liksom Socialstyrelsens remissvar, vill Miljöpartiet poängtera att det är oerhört viktigt att Försvarsmakten förmedlar hjälpkontakter om någon skulle fastna i försvarets drogtester. Och att Försvarsmakten åläggs att ta fram tydliga riktlinjer och föreskrifter för hur dessa hjälpkontakter ska förmedlas.

Liksom remissinstansen Uppsala universitets juridiska fakultet anser Miljöpartiet att slumpvisa drogtester inte är helt tillfredsställande då endast ca 20 procent av de totalförsvarspliktiga kommer att testas årligen. Risken är uppenbar att denna begränsade omfattning inte kommer att ha någon påvisbar preventiv effekt. Risken är i stället stor att Försvarsmakten invaggas i en falsk säkerhet när man tror att man har ett kraftfullt program som ska upptäcka drogberoende bland de totalförsvarspliktiga, när sanningen är den att man inte har det.

Preventiva åtgärder

Ska man komma åt drogproblemet inom Försvarsmakten och samhället i stort krävs kraftfulla långsiktiga preventiva åtgärder – som måste sättas in långt innan man kommer upp i värnpliktsåldern. Det är därför av yttersta vikt att samhället, vilket Försvarsmakten är en del av, för en levande kampanj mot droger. Försvaret borde ha en arsenal av åtgärder för att förmå de värnpliktiga att frivilligt avstå från droger. Man behöver också se över den psykosociala miljön inom det militära och till exempel underlätta tillgången av psykologisk hjälp för de värnpliktiga.

Sedan har vi problemet med pliktmomentet i totalförsvarsplikten. Enligt lag ska alla unga män göra värnplikt. Men långt ifrån alla gör den. I praktiken är det endast ett litet antal, drygt 10 000 unga män och kvinnor, som gjorde värnplikten under år 2006.

Fel! Okänt namn på

Tillsätt utredning om totalförsvarsplikten

För att komma förbi frågan om att de som kallas till totalförsvarsplikt är tvungna att tjänstgöra föreslår Miljöpartiet att alla de som ska fullgöra värnplikt eller civilplikt ger sitt skriftliga samtycke till att man under sin tjänstgöring får utsättas för slumpvisa drogtestar. De som inte accepterar riskerar då att helt undantas från tjänstgöring. Detta är inte en optimal lösning. Därför yrkar Miljöpartiet att försvarsutskottet uppdrar åt regeringen att dra igång en bred parlamentarisk utredning om totalförsvarsplikten som baserar sig på de nya hoten mot Sverige.

Miljöpartiet har i riksdagen under flera års tid hävdats att den säkerhetspolitiska situationen har förändrats radikalt i vår omvärld. De hot som Sverige i dag står inför är inte i första hand militära. Om det finns det i dag en bred samsyn bland partierna i Sveriges riksdag. Det militära försvar som vi känner i dag har kanske inte den mest idealiska utformningen för att möta dessa hot. Beredskapen för att möta dessa andra hot måste därför förbättras. Miljöförstörelsen och växthuseffekten kan komma att orsaka såväl konflikter som omfattande flyktingströmmar. Kärnkraftsincidenter, oljekatastrofer i Östersjön och sabotage mot IT-system är exempel på nya hot mot Sverige och andra ekonomiskt rika nationer i vår närhet.

Stora naturkatastrofer till exempel kräver en omfattande och genomtänkt civil beredskap. Därför föreslår Miljöpartiet att Sverige ersätter den allmänna värnplikten med en frivillig värntjänst som bättre kan stå rustad mot de icke-militära hot som Sverige står inför.

I de övriga frågor som propositionen berör har Miljöpartiet ingen annan uppfattning än att de är en anpassning till verkligheten, och därför accepterar vi dessa ändringar utan invändningar.

Stockholm den 8 juni 2007

Karla López (mp)